

84(2=632.1)6

C-901

Байрам Суркашев

КҮНШЫНГЫРТ

Улгерлер

1277

С(2ЛТ)2

С 901

Байрам
Суркашев

КҮНШЫНГЫРТ

Ұлгерлер

23

Горно-Алтайская
областная
БИБЛИОТЕКА.

Алтайдын бичиктер чыгарар
издательствозынын Туулу
Алтайдагы бөлүгү . 1971

84(2-632.1)6-5

С 99

1.1.2.1.1

Б-СБК-К

ЭЗЕНДИК

Эзендик деп журт болгон,
Эне-төрөл жер болгон,
Сологой деп сойокко
Солонгы сайып туратан.
Сологойдың ар жанга
Күн жажынып калатан.
Толун айы ашпайтан,
Жылдыстары өчпөйтөн.
Чанкыр энгир түшкенде,
Чанкыр аттар ойлойтон.
Бала тужым шак анда
Айла жажынып ойнойтон.
Эзендик деп журт болгон,
Эне-төрөл жер болгон,
Төрөл күүним жанарлаган,
Жаагым кызыл туш болгон.
Жанарлаган тала жаар
Солонгыны сүрүжип,
Салеерерим, Эзендик,
Жаагым кызыл тужым жаар,
Кызыл-марал кырлар жаар
Жанкелерим, Эзендик.

ТАЧАНКАЛАР

Кызыл маанылу тачанкалар,
Кайда артып калдыгар?
Тачанкалар, тачанкалар,
Кожоныс болуп артыгар.

Кызыл маанылар элбиреп,
Кычырат келер өйлөргө.
Аттар дезе элестеп,
Сунат сйди өдөргө.

Сүрүк тонду комиссардын
Бсрүгинде кызыл чолмон.
Революция кычырган жуучылдардын
Жүректери кожондогон.

Тачанкалар, тачанкалар,
Революция онбогон.
Сыр мангла барган аттар,
Истеригер жоголбогон.

Тачанкалар, тачанкалар,
Революциянын эрчими.
Өлүмге удур сунган аттар
Жүрегисте эмдиге.

КҮНФОНИЯ

Чыгыт күннинг жаркыны,
Онын күмүш салкыны,
Кайкал чыгыт симфония,
Кайкамчылу күнфония
Күнчыгыштаг угулат,
Тенериге торгулат.

Эрте турзам, тыгдайдым,
Эриндеримле шымырайдым:
— Күнфония, күнфония,
Кандый кеен симфония,
Күмүш күүнинг жаражын,
Арузын онын, шыгыражын.

Тымык кей тымырайт.
Телекей жыгырайт.
Күнфония, күнфония,
Күн ойногон симфония.
Jүрегиме томулат,
Jүрүмимди узадат.

АК-ЖАРЫКЛА ТАНЫШКАНЫМ

Эжиктең баштап чыгарымда,
Улустар меге күлүмзиренген,
Жараш чечектер јалаңда
Жарыш эдижип јайканган.

Эзен, балам, дегендий,
Эзин элес эт барган.
Јаанда, балам, дегендий,
Јаңмыр тымыр эт калган.

«Јүрүмде мендий солун бол»,
Солонгы сойокко сайылган.
«Күүнинг мендий болзын» — деп,
Күүле үстимде айланган.

Күүлени көрөлө,
Күнге удур күлүмзиренгем.
Күүктин үнин өткөнип,
Күзүни каткым төгүлткөм.

Көк быјыраш төндөрдөг
Көктин јыды јытанган.
Сүүжин сениң бис дежип,
Сүтчечектер айдышкан.

* * *

Көк чаңкыр,
чаңкыр,
чаңкыр.
Кааза чадыр,
База чаңкыр.

Кырлар бийик,
бийик,
бийик.
Айы дезде
Алтын ийик.

Тандак кызыл,
кызыл,
кызыл.
Кааң күндөр
Турат быжыл.

Көк чаңкыр,
шыңгыр,
шыңгыр.

Кеен кейи
тымыр,
тымыр.

Алтын тагдак
Мениң эјем.
Айы дезе
Алтын јенгем.
Эзен карындаш,
эзен,
эзен.
Сени күүним
эркелеткен.

ЈАНАДЫМ ТҮРГЕН

Бу жүрүмде
 мен нени көргөм?
Жүзүн санаага
 жүрегимди өртөткөм.
Жүрүмди
 сүүгөм,
 улусты сүүгөм,
Је бүгүн жанадым,
 жанадым түрген.
Јанып келерим
 чадыр айылыма,
Јакшызынып отурарым
 энемниң јанына.
Жүрүмде јакшы
 улус көп,
Эмегеним мениле
 эрке, јөп.
Ондый да болзо,
 о энем, энем,
Јаңыс ла сен
 меге килеген.

ПОЭТТЕР КЕМ?

Эзен бе, кычыраачы,
Койчы,
Студент,
Уй саачы.

Слер сүт, сарју эдеечилер,
Бистер — поэттер,
Jүректерге солун жетиреечилер,
Кемибис кычыруда,
Кемибис тымыкта

Төрөл жеристинг салымын шингдейт.
Кемибис

От-жалбыш сыгынды,
Jүрегин өртөйт.
Кемибис мен кем? — деп
Унденет.

Кажыбыс ла санаазын айдат.
Мен кем?
Профессиямла врач,
Jүрегимле поэт.
Страницаларымды ач,
Соок jүректүлөр,
Менен кач!..

* * *

Коо-јараш ай чыккан
Таладан мен келдим не?
Талбып келген тагдактан
Таң алдында түштим не?

Јайы јараш Алтайда
Эдил-күүктий эткей нем?
Албатымнын јолында
Аржан суудый аккай нем?

Одура сайылган солоным
Јүрүмде онуп калгай не?
Айткан сөзи солун деп,
Албаты-јон айткай не?

ЫРААК, ЫРААК КИЕВ ДЕП ГОРОД

Эрел Шатиновко.

Ыраак, ыраак Киев деп город,
Жайым аккан Днепр деп суу.
Жүрегинде ол тамырдый болгон,
Же Алтай жерди жүрегин жоктогон.

Ыраак, ыраак Киев деп город,
Жайым аккан Днепр деп суу.
Киев деп город — жаан город,
А сеге керек аржан суу.

Ыраак, ыраак Киев деп город.
Жайым аккан Днепр деп суу.
Жакшы болзын деп жаштар агат,
Жаштар агат — ачу суу.

Төрөл Алтай — кеен булун.
Карыккан бойыңа ийдени берген.
Амадулу Алтай, агару Алтай
Кажайган алкыжын айдып берген.

Август, 1969 ж.

БИЙИК ЫЛДЫСТАР

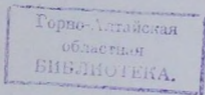
Мөңкү тошторысты
Мөңкүлик дешкилейт.
Жакшы кожондорыс
Энчиге келишлейт.
Бистер Совет
Улузы эдибис.
Айды айланып,
Жанып келдибис.
Москва қүнди
Қуранттарыла уткып,
Қижиликти ырыска
Апарып жадыры.
Ойгор тундер
Жылдыстарыла имдежип,
Орчыланнын түби жаар
Бисти кычырды.
Қайда да, Марста,
Келер ойлөрдө
Қалапту астронавт
Қүлүмзиренип туру.

О ЈЕР, КИЧИНЕГЕШ ЧАНКЫР ПЛАНЕТАМ!

О јер, чанкыр планетам!
Сени бӱгӱн спутниктер айланат.
Је атом тумчукту ракеталар
Јердин алдында база тургулайт.
Кандый кижн кнопкага базар?
Оног планетамда не артар?
О јер, кичинегеш планетам!
Сениле кожо ӱргӱлјиге учатам.

* * *

Бийик-бийик туулар бажыла
баскан улус бис,
Кызыл-чоокыр булуттарды өдүгисле
жайлаткан улус бис,
Жаскы чечекту жажыл жалаңдар
бистин эдегибис,
Ак көбүктү чакпынду суулардый
иштемкей эдибис.
Байрамнаң ала байрамга жетире
терлеп иштейдис,
Байрам эмезе той болгожын,
бижелеп те билерис.
Jeерен уйларыстың ыңыражынды,
Шајын тандардын шыңыражын билерис.
Күннин чогынды жарык күүнди
Кажы ла кижиден некеерибис.

Алтын тандак жабызап,
Лайыла берди алдыма.
Тогус өңдү солоңы
Толголып оролды сыныма.

Кеен-жараш кожонның
Күүзи жүрегиме эбелет,
Мени кеелеген солоңы
Лүзүн өңдөлип чечилет.

ЭНЕМ

Энеме келеле, жажыркабадым.
Эжигин ачып танзыркабадым.
Жагыс ла кунугым шыгырап калды,
Жагыс ла жүрегим сыстап калды.

Кокурчы болуп кокурлап отурдым,
Каткычы болуп каткырып отурдым.
Көксимде көпөгөш ай кунугат,
Энем көрүп килеп отурат.

КАДЫНЫМ

Алтын күстинг јолыла
Агып барган Кадыным.
Чапкыр өңду јаркынла
Чалып барган Кадыным.

Көк сүмерлер көксине
Көп чөрчөктөр кайлаган,
Улүрген ай үстинде
Илбизинге туттурган.

Күмүш башту сүмерде
Күннинг чогын чайкайдың.
Мөңкүлик јараш күүнле
Јүректерге чалыйдың.

Келер өйдинг отторы
Јылдыстар түбинде чагылат.
Анда тымык энирде
Кайкалду күүлер угулат.

УЛГЕРЛЕР БИЧИП ЈАДАРЫМДА

Мен үлгерлер бичип јадарымда,
Меге јылдыс мелиреп тўшкен.
Алдымда јаткан ак чаазынга
Кўннинг чогы тамып тўшкен.

Мен үлгерлер бичип јадарымда,
Чаңкыр чечектерден јаш сызылган.
Қара тумчукту эликтер јанымда
Қарузып мени айланып баскан.

Мен үлгерлер бичип јадарымда,
Қарган энем кайкап кўргөн.
Ол тужында энемнинг кўстөринде
Қандый да ойгор оттор күйген.

АДЫМКА **ЖАҢАР**

Күзүңгиге күн тийет,
Күрөг тайым сыр желет.
Жүрегимди жеңилтип,
Күмүш күү эбелет:

«Аланчыкка ай тийзин,
Күрентикке күн тийзин.
Чакыларды айланып,
Аргымактар киштешсин».

Жаңарлайдым, жаңарлайдым,
Күрөг тайды камчылайдым.
Жедер жерге бачымдайдым,
Жер жаражын кайкайдым.

Айткан сөзим — аткан оок,
Адарудый мен омок.
Ак чачакту алтай кыс,
Келсенг, экү кожондоок.

ОЗОЛОП ЖҮРЕЕК

Каным,
 кызы!
Өнгин
 кызыл.
Калыгым
 сызы,
Бузул!
Кадындый
 андан,
 силкин,
Каткыр,
 кожондо.
Карыкчалыг —
 тискин,
Қалажыраш
 ондо.
Сынын
 сергек,
Санаан
 элбек
Кокурлап
 жүр.

Озолоп
 jүрөөк,
Оморко,
 jүрөк.
Комудалга
 түкүр.

СҮМЕР ТУУЛУ АЛТАЙДА

Сүмер туулу Алтайда
Сүт аржандар агып јат.
Сүрлү жараш чечектер
Јалаңдарда өзүп јат.

Туура түшкен өзөктөр
Тулаан айды сакып јат.
Элик бычкак өдүктү
Аңчыларды санап јат.

Койчы кыстың кожоңгы
Кобы јерден угул јат.
Аңчы јиит уулдың
Јүрегине томул јат.

Сүмер туулу Алтайдың
Сүт кебери көрүн јат.
Сүрлү жараш кожоңноң
Сүүнчилер угул јат.

* * *

Мен
метеордый
Jүрүмге
кирдим.
Улгерлерим,
электродый
Jүректерди
силки.
Кызыл
канынды
төгүп,
Кынжыларды
сөгүп,
Бу жүрүмде
Кызыл
мааныдый
тартыш.
Жаманныг
үстинде
Сен жалкындый
кылыш.

* * *

Кыйгырып
келген таң —

Кычырулу
шаң.

Кўнге жуук
тала,

Оны
тында —
кала.

Ман
бажына
жүрүмди
өт!

Ман
бажына
өл,
О жүрегим,
өртөт.

О үлгер,
чүмдел!

КҮН АЛДЫНДА АЛТАЙ ЖЕР

Тенгери
айас,
чанкыр,
бийик.

Ак шајынгдый күн өксөйт.
Тосток чалындарга
Толгон чокторыла
Алтайымды үрүстейт.
О күн!
Бүгүн
Турам меге тапчы.
Жүрүм
Жүрегиме серүүн тамчы.
Тогус өңдү солоны,
Жолымнаг кедери тайыл.
Торко сөстөр керек жок,
Жок!
Албатымнын сызы,
Алкыш-санаа ырызы
Ак чечектен ару,
Агару.

Кажы ла
шүүлте —
үлгер.

Ол

тер.

Je күн алдында Алтай жер
Бир ойгор үлгер.

САБАРЛАР

Башпарак,
Бажы кырлу,
Ортон мерген,
Қуба чечен,
Кичү бий.
Бежүлези иштенкей,
Бежүлези ус.
Бежүлези сүрекей
Нак улус.
Бежүлези он колдо,
Бежүлези сол колдо,
Керек болзо, јудурук,
Керек болзо, чукурук.
Беш карындаш,
Беш карлагаш
Бир күрееде
Бирлик ийде.
Башпарак,
Бажы кырлу,
Ортон мерген,
Қуба чечен,
Кичү бий.

* * *

А. Ередеевке

Агкак-тегкек сүмерлер,
Аржан сууларын,
Jүзүн өңдү энирлер,
Аштын суурганы,
Сеге келеримде, жүрегиме эбелди.

Jымжак жылу сөстөрлө
Айылың толо эмтир.
Кара-кара көстөрлө
Меге кару эмтир,
Сеге келеримде, нөкөрим.

Санаамда козыр таштарда
Маралдар чечектегендй,
Алтын күстин абыды
Jүрегимнен ырагандый,
Сеге жолугарымда, нөкөрим.

КОММУНАЛАР КЕРЕГИНДЕ

Улу Совет орооныста,
Бистин чагкыр Алтайыста,
Учуры јаан коммуналар
Улай-телей төзөлгөн.
Революция, Ленинниң
Айткан јолын көстөгөн.

Јаңы жүрүм јаңы ла
Јаш баладый алтаган,
Айак, калбак, мал-ашты
Бириктирип баштаган.
Албаты-јон коммунаның
Кожондорын чүмдеген.

Јыртык тонду јоктулар:
Чапты, сойон, маймандар
Бир јудурук болорго,
Бириккен ийде болорго,
Ичкери јаан алтам эткен,
Коммунага киргилеген.

Албатының революциязы
Јаңы судур бичик ачкан,

Јаңы јаан учур тапкан,
Јаңайлыктап јон үренген,
Јашөскүримге јол көрүнген.
Туйук санаа тумандый кайылган.

Қара ағаштый албаты
Коммунизм јолына чыккан.
Қайла-маска тудунып,
Қараңуйла тартышкан.
Ленинизм јарыткыш болгон,
Албаты ийдези теңис болгон.

Ол туштагы коммунарлар
Ырыс текши јонго деген.
Јалтанбас, чындык коммунарлар
Албатыга тирү үрен чачкан.
Қолхоз јурты төзөлгөн,
Коммуна кожондо чүмделген.

* * *

Сүүрейишкен сүмерлер,
Көлдөр дезе күскүлөр,
О мениң Алтайым,
Жаражыңды кайкайдым.

Жажыл кырлар алдымда,
Жабыс тегери үстимде,
О мениң Алтайым,
Жаражыңды алкайдым.

КЕЕН БУЛУН

Айас күнде кырга чыгып,
Алтайымды айкап таныгам.
Алтайымнын аркалары чейнеле жытанып,
Кеен булундый алдымда јаткан.

«Кеберинг сенин ол ло бойы» — деп,
Ичимде сананып айткам.
Ўстимде самолёттор күнгүреп те турза,
Јебрен Алтайымды таныгам.

СУДУРЧЫ

Ак санаалу айдында
Алкыш сөстөр алдына
Самара бичик кычырдым.
Судурчыны сурадым:
«Аргымагым киштеди,
Агын сууны кеч деди,
Парнас тууга бар деди,
Аржан сууны ич деди.
Канайдайын, судурчы?
Барайын ба, судурчы?»
Судурчы меге унчукты,
Сур кангазын жажырды:
«Мөңкүликтин мөңүн аржанын
Мөрлү болзон, ич» — деди.

МЕНЕН АЙРЫЛЫП БАР

Тамырларга кан таркаткан,
Эт-кандарды изиткен,
Jүректий иштен, үлгерим,
Jүрүмди сен билеринг.

Отугыннаг от чагылзын,
Очогынга улус жуулзын.
Алтай күүнди жарытсын,
Арбыштарды ыратсын.

Сени бичиген жүрек
Селиребес, бек.
Менен айрылып бар,
Улустарга сен керек.

ТЕЛЕНГИТ

Сен, кӧӧркийим, теленит,
Мен дезе алтай.
Мандайында менинди
Түкү качан мен айтпай.

Чолушманды, Алтын Кӧлди,
Чыккан јеринди мактайдыг.
Чолушманды мен кӧрдим,
Јеринниг јаражын кайкадым.

Сен, кӧӧркийим, теленит
Ол түнгей ок алтай.
Јүрегиме сен мениг
Алтайдаг алтай.

* * *

Чичке кара јолдорго карузып,
Темир јолло шунуп браадым,
Чейнелү аркаларды эске алып,
Чедиргендий отторлу городторго
браадым.

Арка јерден өскөн кандыктый,
Кайран кыстарды эске аладым.
Јаңыс ла јаан деремнеде јаткандый,
Төрөл јонымды ичимде санайдым.

* * *

Күннинг чегедегининг эдеги
Күнбадышта кызарат.
Чанкыр кейдин чайыгы
Чайбалып јүзиме табарат.

АТКЫЗЫМДА АЛТЫН АЙ

Түнүгимде жылдыстар...
Сомы жараш солоңы...
Түженгеним — улустар,
Олордын жараш кожоңы.

Аткызымда алтын ай...
Айдын түнниң тымыгы.
Айдынганым — кан алтай,
Калыктын чаңкыр ырызы.

УЙДЕЛЕГЕН СӨС

Хакасиядан келип жүргөн артисттерге

Сен хакас,
Мен алтай,
Якшы ба,
 нөкөр.
Бистер ас деп
 айдышпай,
Искусствоны
 жөөктөр.
Ас жондордыг
 салымы
Солун,
 чын.
Албатылар
 најылыгын
Тыгыт
 карын.
Бистер ас деп
 сананыш
Ачу,
 калас.

Онон
омок
бойыска
Ийде
кожулбас.
Бийик
искусствого
жетсебис,
Бис те
каан.
Жондор
күүнин
бириктирзебис,
Нези
јаман?
Чөгөдсй отурып,
Чөөчөй
тудадым.
Амзагар,
најылар,
алтай аш.
Ичимде
оморкоп
турадым.
Искусствогор
јараш,
Озогы
сйди
ойгорттыгар,

О, кандый
 солун!
Алтайга
 ойто
 келигер.
Ай
 карыкпас,
 толун.
Алтай
 јоныстың
 күўни —
Алтын
 күзүни,
Абаканга
 јетире
 слерди
Уйдешсин
 амыргының
 ўни.

ТАҢ

Шајын аяктын шыгыражынды,
Шаң-ның эткен табышты,
Таң дегени жарык тарма,
Тенериде жаркын таңма.

Кижн таңды уткыйт,
Күн ыраакт-а-а-а улыйт,
Тенериге көдүрилерге,
Телекейди көкүдерге.

БАЛА ТУЖЫМ

Бала тужым тўниле улаарып,
Энемнинг эрке колдорын тўженген.
Кўн чайкалып төгүлген јаландарда
Күзүгидий каткырып жүгүрген.

Қандыктар чечектеген јайгы кырларды
Қайкал деп бодоп жүретен ошкош.
Энемнинг эрке колдорын
Эң ле тың сүүген ошкош.

* * *

Тандак кызарып јана берди деп,
Јанымда кайындар јажытту ыйлажат.
«Эртен биске эжингей не?» — деп,
Көпөгөш кәлдөрдиг көстөри сууланат.

«Јараш тандагыс јана берди» — деп,
Қайынды кучактап мен база унчуктым.
Јаражай көөркийимнен айрылган чылап,
Јажымды арчып, јаныскан турдым.

ӨСКӨН ЖЕРИМ КҮНӨРҮК

Өскөн жерим күнөрүк,
Күүктер жарыш эдишкен.
Өзөктөри көгөрүп,
Аңдар амыр күнзеген.

Сүмерлери шыгыражып,
Сүт кеберин көргүскен.
Сыргалжындар сыылажып,
Сыгынның үнин экелген.

Анда ару аркага
Арчын жыды жайылган.
Ачык-жарык кырларга
Алтай кожон жаңылган.

АМАДУЛА ЈОРУКТААР

Күнди сүүген жүреkte
Күүнди тундурып салзабыс,
Жаркынды жаргылап, бурулап,
Туйка тумалап салзабыс,
Чылазынду бол калар,
Күүн тынчып ол калар.
Кожонды сүүген жүректи
Кородошло кыйназа,
Ачык-жарык чырайда
Ай араайын карыкса,
Коркушту ачу бол калар,
Кожоннын канады сын калар.
Кемге туза ол тушта?
Кем бурулу ол тушта?
Ачык-жарык жүреектер,
Амадула јоруктаар.
Кижининг күүнининг алдына
Күнле чалып, бараактар.
Кееркемјилү чырайларда
Кеен күүндер жарызын.
Јеткер тынып тынданган
Сальерилер тайылзын.

* * *

Кеен Алтай кеберин,
Сүт сүмерлерин
Сен кожондогон
Сен, журукчы,
Алтайыңды ондогон.
Сениң поэзияң
Бийик,
Бийик,
Чанкыр тошторлу сүмерлерде.
Мен сени ондогом,
Чочып ойгонгом.

* * *

Тынчу энирлер,
Эрте таңдар,
Эрке эзндер,
Тосток чалындар
Поэттин жүрегине кереес.

Je күндер, жылдар
Элес,
Элес.

Поэттин күүни
Кыскарар эмес.

Лиит те бол,
Карган да бол,
Ого кижинин
Күүни кереес.

* * *

Бүгүн
Булуттары апагаш
Айдың түн.
Жылдыстары жан-жараш
Айдың түн.
Тенгери жарык.
Амырайт калык.
Жаңыс ла менде уйку жок.
Турамда соок,
Одын да бар,
Орын да бар.
Же мен
Олорды ундыдым.
Жарыткыжым лампа,
Улу тындым.
Эмди дезе үч час
Түн...
Ап-айдыг түн,
Оның учун уйуктаар
Күүним келбейт бүгүн.

СОВХОЗТЫҢ КОНТОРАЗЫ

Мында совхозтың конторазы,
Зоотехниктер,
Механиктер,
Электриктер,
Пастухтар.

Қажызында ла бойының кереги,
Тракторист келди —
Прицеби сынған.
Жылкычы —

Қабырған малың бөрү тутқан.
Бербек сабарлу шофер до мында.
Директор кайда?

Бүдүш-кебери соок.
Кабинединде, бош јок.
Јас...

Өлӛг јок.
Чоттор тарсылдажат.
Отчѐт деп,

Бухгалтерлер айдыжат.
Директорго јенил эмес,
Кезиктери ижин керектебес.
Алдырза, келбес,
 Кажызын ла
 Тында,
 Аайла,
 Јөптөш,
 Јөмөш.

Совхозтын конторазы
Јурттын ортозында турат.
Кызыл маанызы
Устинде јайылат.

* * *

Ыраак, ыраак тала
Шан-н-ман-н,
Бу та кайда?
Ыраакта, ыраакта
Ынаар.
Кем барар анаар?
Тенкейген тенери
Кемибиске де јараар .
Эне јерибис
Кемибисти де алар.
Сен
Ыйла,
Каткыр,
Сүгүн.
Бу ончозы ырысту јүрүм.

АК ЛАНДЫШ

Чуйдын мун бурулчыкту жолдорула
Мен машинада шунгуп браадым.

Моторынын кожонгын

Тындайдым.

Жиит шофер рульды толгойт.

Көзнөгинин алдында ак ландыш.

Ак ландыш,

Сүүген кызынын журугу.

Кабинада транзистор,

Угулат, тудулат телекей.

Торгулат музыка —

«Танец маленьких лебедей».

Тенери телкем.

Жаландар элкем.

Жиит шофер нейлон чамчалу,

Жараш ботинкалу,

Жайым,

Керсү,

Каткылу.

Мен сеге сүүнедим, ойим.

Мен сени канча ла кире

Узак көрөйин.

КУУК АИ

Күүк ай,
Күүк ай,
Күзүңилейт,
Чечектейт.

Салкынга аай,
Салкынга аай
Аш жаңы ла ксгөрөт.

Күүк ай,
Күүк ай,
Көктөр жажарат,
Төндөр жаранат.
Бозогодон чечек өзөт,
Жүректерди көкидет.

Күүк ай,
Күүк ай,
Оок малдар одордо.
Жажыл май,
Чаңкыр май.
Эңирде улус оромдо.

АК БООМДО

Ак боомдо
Ак кереес.
Чуй суунын жарадында
Ак кереес.
Кызылдарга
Лажына жараш кереес.
Өдүп калды гражданский жуу.
Бежен жылды ажа берди.
Партизандар канын төккөн жерде
Кереес памятник керелеп туру.
Кызыл таңдар
Күнүн ле күнүн
Памятниктин үстинде
турат.
Көк таманду машиналар
Күзүрөп барат.
Чуй казыр,
Кырлар кайыр,
Ле памятник кеен.
Өйибиске
Өлгөн жуучылдар
Эзенин ийген.

АВТОСТАНЦИЯ

Горно-Алтайскта автостанция —

Сен

Алтайым жаар

Калганчы станция.

Кар,

Карлар бороомдо.

Базып отурым автостанция жаар.

Куйундар оромдо.

Мында журттардыг улустары жуулган,

Таарлар,

Чемодандар

Тудунган.

Баратан жолыста боомдор.

Вокзалдар,

Аэродромдор,

Ыраакта десе

Тсрэл журттар...

УЛЕГЕМ

Сай кечүлер
Алтын таштарлу.
Күрлемелер
Күмүш санаалу.
О Улегем,
Сени сүүгем.
Чыккан јерим,
Сеге јүткүгем.
Сени эмди таныбайдым.
Зелёнка ашты сыймайдым.

* * *

Үстимде теңери кандый бийик,
кандый чанкыр.
Айландыра кырлар бийик, кийик,
Жанымда чадыр.
Кой айдаган кыстың кулагында
Сырга мызылдайт.
Оның кара көстөри
Мени ајыктайт.
Кыстың кулагында күмүш күзүңгичектий,
Күүним ару.
Ол кыстың күлүмјизи меге
Кандый кару.

* * *

Ленин,
Свердлов,
Дзержинский,
Пушкин,
Добролюбов,
Белинский.

Мениң идеалдарым.
Сүүген улустарым,
Алты кырлу алмазтый
бек.

Албатыга оло алмазтый
керек.

Күүниме —
Күн,
Жас.
Жүрүмим
«Олор жогынаң калас.
«Олордын тыныжы —
Чаңкыр кей.
Меге керек
Сүрекей,
Сүрекей.

КЫЗЫЛ ПЛОЩАДЬТА МОСКВАДА

Космический музыкала
 Јер јыгырайт.
Москвада, Кызыл площадьта,
 Калык јыргайт.
Гагаринниң јарык каткызы,
 Онын кебери
Бу јыргалдын баштанкайы,
 Эткен кереги.
Музыканттар, ойногор,
Космонавттар стройдо.
Космонавт, јалтанба,
Строевой алтамла
Башчыларыска удура бас,
Доклад божозо,
Башчыларыс слерди окшозо,
Көстөригерде ырыс, јаш.
Бу өйдө слер калыкка јараш.
Гагарин стенедө
Ленинле коштой.
Комаров дөзе
Олорго одоштой.

Москваның ўстиле,
Миллион ўнле
Ўч катап ура жаңыланат,
Одус катап салют адылат.
Космический музыкала
Жер жығырайт,
Москвада, Кызыл площадьта,
Калык жыргайт.

ДЕМОНСТРАЦИЯЛАР

Демонстрациялар,
Демонстрациялар
Кандый башка!
Бистинг ороондо демонстрациялар
Байрам,
Ырыска.
Кызыл өрттий маанылар,
Транспаранттар,
Каткылу, бијелү
Парадтар.
Жергелей бас,
Женил бас
Кайдаар ла көрзөнг,
Кызыл јас.

ЮВЕЛИРЛЕР

Ювелирлер

Алтынды кеелеген.

Јүстүктерди мызылдаткан.

Сыргаларды сыгыраткан.

Олордын колдоры

Қожондогон.

Јарамыкты јарлаган улустар —

Ювелирлер.

Алтынды узаган устар —

Ювелирлер.

Ижи чике,

чичке.

Поэттерге олар түңгейлеш.

Олордын ижи

Јүректерге кеен килеш.

Олор јүректерди сыргаларла

сыгыраткан.

Олор кижини

Қайкаткан.

ПАГАНИНИГЕ

Мен скрипач,
Паганини деп скрипач.
Jүрегимнен кылдар чөйөлө,
Ойнойдым.
Кылдар кызыйт,
Чыдажып болбойдым.
Эмди ле колдорум тырлажа бергедий,
Эмди ле кылдар үзүле бергедий.
Кылдар кызыйт,
Jүрегимди өртөйт,
Улустар тымыйт,
Эди жирирейт.
Ойнойдым,
Ойнойдым,
Токтойдым.
Кызу кылдар сооголокто.
Улустар токтоголокто,
Сценага чыгадым база ла катап.
Ойнойдым,
Ойнойдым.
Кылдар үзүлет шыгырап.

Бир,
Эки.

Калганчызы ла артты.
Күүним үрелет.
Je ойногон музыкам
Куулгазынын жылытпайт.
Жыгырайт,
Сыылайт.
Улус ыйлайт,
Каткырат, секирет.
Рядтардын ортозыла
Кем де жүгүрет,
Чек ле жүүлет.
Мен токтобойдым,
Ойнойдым,
Ойнойдым.

Жүрүм кезем,
Жүрек сезим.
Жүзүн шыра —
Жүрекке шырка.
Жүзүн сорбы
Жүзүн торгы
Торбызыдат оны.
 О жүрек,
 Жүрек,
 Жүрек,
Сеге жүрүмде
 не керек?
Жаркын суулар,
Көк талайлар,
Бригантина
Кереп керек.
Ол эмесе
 кеен,
 кеен
Музыка
 эмесе
Муза керек.

Ол эмезе
Жаскы јалан,
Чечектер алдында
Калаң,
Калаң.

Ол эмезе
кааң,
кааң,
Күски күндер,
Алтын јалан.

БАЖАЛЫКТАР

Эзендик	5
Тачанкалар	6
Кўнфония	7
Ак-жарыкла танышканым	8
«Кۆк-чанкыр...»	9
Жанадым түрген	11
Поэттер кем?	12
«Қоо-жараш ай чыккан...»	13
Ыраак, ыраак Киев деп город	14
Бийик жылдыстар	15
О жер, кичинегеш чанкыр планетам!	16
«Бийик-бийик туулар бажыла...»	17
«Алтын тандак жабызап...»	18
Энем	19
Қадыным	20
Улгерлер бичип жадарымда	21
Жаңар	22
Озолоп жүреек	23
«Мен метеордый...»	26
«Қыйгырып келген таң...»	27
Күн алдында Алтай жер	28
Сабарлар	30
«Аңкак-тенкек сүмерлер...»	31
Коммунарлар керегинде	32
«Сүүрейишкен сүмерлер...»	34
Кеен булун	35
Судурчы	36

Менен айрылып бар	37
Теленит	38
«Чичке кара жолдорго карузып...»	39
Аткызымда алтын ай	40
Уйделеген сөс	41
Таң	44
Бала тужым	45
«Таңдак кызарып жана берди деп...»	46
Оскөн жерим күнөрүк	47
Амадула жоруктаар	48
«Кеен Алтай кеберин...»	49
«Тынчу энирлер...»	50
«Бүгүн...»	51
Совхозтын конторазы	52
«Ыраак, ыраак тала...»	54
Ак ландыш	55
Күүк ай	56
Ак боомдо	57
Авгостанция	58
Улегем	59
«Устимде тенери кандый бийик...»	60
«Ленин...»	61
Кызыл площадьта Москвада	62
Демонстрациялар	64
Ювелирлер	65
Паганиниге	66
«Жүрүм кезем...»	68

Байрам Кундулеевич Суркашев

ЗВОН СТРЕМЯН

Стихи

На алтайском языке

Редактор В. О. Адаров

Художник И. И. Ортогулов

Технический редактор М. Г. Шелепова

Корректоры В. И. Качкышева

и А. А. Боконокова

Сдано в набор 9/XII 1970 г. Подписано

к печати 12/I 1971 г.

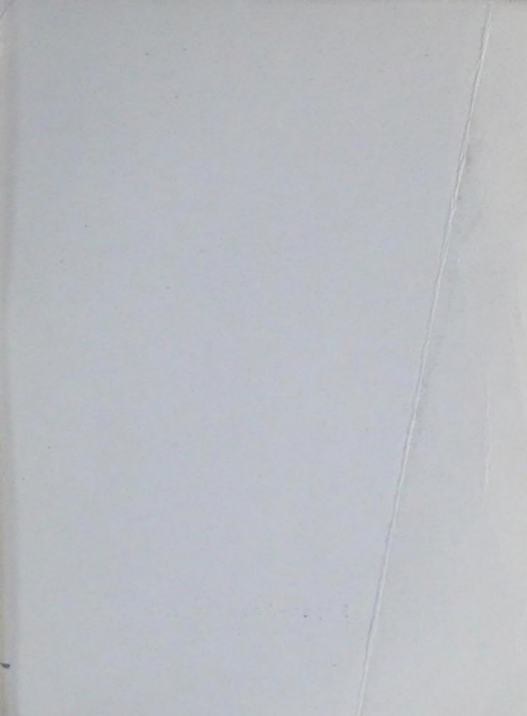
Бумага типографская № 1.

Формат 60×90¹/₃₂. Печ. л. 2,25. Уч-изд. л. 1,4.

АН 10303. Заказ № 4096. Тираж 1000 экз.

Цена 15 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного
издательства, пр. Коммунистический, 44. Горно-
Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

15 акча

Горно-Алтайск. 1971